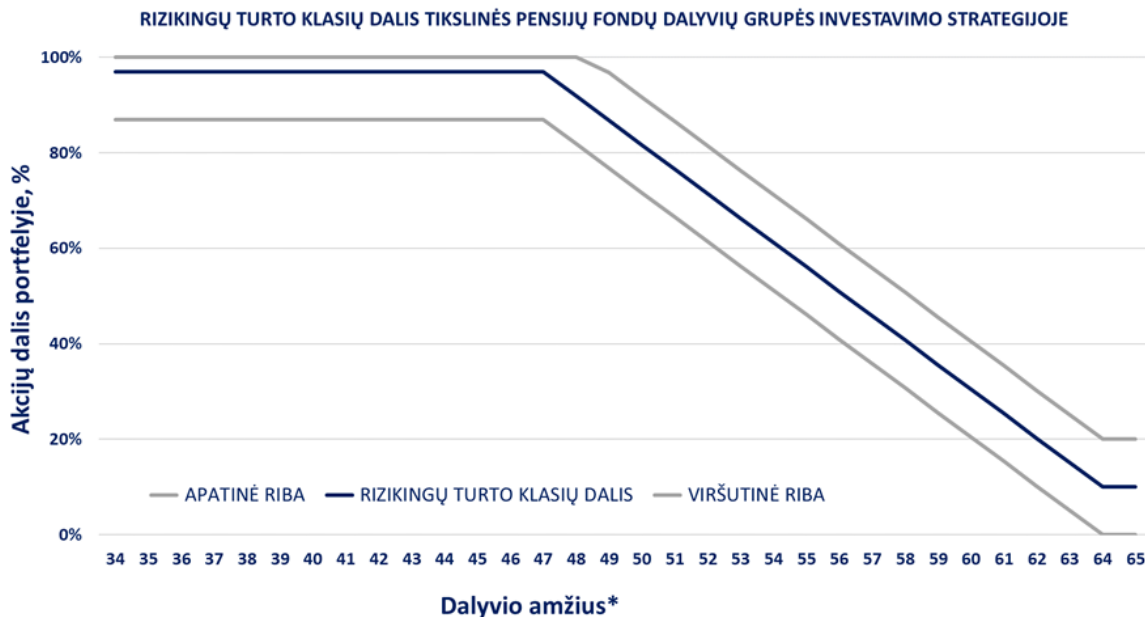

1. **Pensijų fondo investavimo tikslas** yra sukaupti kuo didesnę sumą išėjimo į pensiją dieną, atsižvelgiant į tipinio vidutinio dalyvio rizikos tolerancijos lygį ir kitus dalyvį apibūdinančius veiksnius, tokius kaip įmokų dydis, sukauptą sumą, likusi kaupimo pensijų fonde trukmė, galima pensijų išmokų rūšis, tikėtina gyvenimo trukmė ir kita.

Fondas Artea pensija 1982-1988 Index Plus yra gimimo metų ribas atitinkančios pensijų kaupimo dalyvių tikslinės grupės fondas, kurio investicijų portfelis formuojamas ir valdomas derinant rizikingų bei mažiau rizikingų turto klasių santykį, atsižvelgiant į likusią šio fondo dalyvių dalyvavimo pensijų kaupime trukmę. Fondo valdymo įmonė fondo turtą investuoja pagal iš anksto parinktą laike kintančią investavimo strategiją. Fondo investavimo strategija kinta pagal dalyvių, kuriems skirtas šis fondas, amžių. Tuo metu, kai šie dalyviai yra jaunesni, fondas daugiau investuoja į rizikingas turto klases, o fondo dalyvių amžiui artėjant link pensinio amžiaus ir siekiant apsaugoti sukauptą sumą, mažiau rizikingų turto klasių dalis didėja (žr. grafikas Nr.1).

Grafikas Nr.1

* Šio fondo investavimo strategija yra orientuota į asmenis, gimusius 1982 – 1988 metais. Grafiko horizontalioje ašyje vaizduojamas vidutinis pensijų fondo dalyvio amžius.

Rizikingos turto klasės gali būti nuosavybės vertybiniai popieriai (pavyzdžiui akcijos), kolektyvinio investavimo subjektai (toliau – KIS), investuojantys į nuosavybės vertybinius popierius, alternatyvių investicijų KIS ar kitus alternatyvių turto klasių rinkos subjektus (alternatyvaus investavimo, privataus kapitalo, nekilnojamojo turto, rizikos kapitalo, alternatyvaus finansavimo instrumentų, žaliavų ir kiti Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus atitinkantys alternatyvių investicijų KIS ar subjektai). Nerizikingos turto klasės gali būti valstybių, įmonių ne nuosavybės vertybiniai popieriai (pavyzdžiui obligacijos), pinigų rinkos priemonės, indėliai, KIS, kurių pagrindinė investavimo kryptis yra pinigų rinkos priemonės ir ne nuosavybės vertybiniai popieriai bei kiti Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus atitinkantys ne nuosavybės vertybiniai popieriai.

Didesnė rizikingos turto klasės dalis investuojama į lyginamuosius indeksus sekančius KIS, likusi dalis – alternatyvių turto klasių rinkos subjektus bei kitus nuosavybės vertybinius popierius (akcijas) su tikslu pasiekti geresnį investicijų rizikos ir gražos santykį. Nerizikingos turto klasės dalyje daugiau investuojama tiesiogiai į ne nuosavybės vertybinius popierius (obligacijas), mažesnė dalis - KIS, kurių pagrindinė investavimo kryptis yra ne nuosavybės vertybiniai popieriai.

Fondo investavimo strategiją apibūdina lyginamasis indeksas, sudarytas iš atskirų turto klases parodančių indeksų (tiksliai informacija pateikta 4 puslapyje). Lyginamasis indeksas kinta laike, atsižvelgiant į vidutinį dalyvio amžių. Lyginamojo indekso pokyčius galima rasti www.artea.lt. Fondo strategija yra neatsiejama nuo lyginamojo indekso pokyčių ir juos lėmusių rizikų, kurios aprašytos fondo investavimo strategijos 10.2 punkte. Fondo atitikiną lyginamajam indeksui apibūdina sekimo paklaidos (angliškai „tracking error“) rodiklis, kurio maksimalus galimas dydis yra 10 proc. per einamuosius metus. Esant tam tikroms rinkos sąlygoms, rizikingų turto klasių dalis gali būti padidinta arba sumažinta iki 10 procentinių punktų. Esant didesniai nei 10 procentinių punktų nuokrypiui nuo nustatytos rizikingų ir mažiau rizikingų aktyvų dalies, pensijų kaupimo bendrovė turi pakeisti pensijų fondo investicijų portfelio struktūrą, kad ji atitiktų reikalavimus arba peržiūrėti investavimo strategiją. Pensijų kaupimo bendrovė gali nesilaikyti 10 procentinių punktų nukrypimo nuo nustatytos rizikingų ir mažiau rizikingų aktyvų dalies ne ilgiau nei 90 kalendorinių dienų iš eilės.

Fondo turto klasių perbalansavimas (pagal strateginio pensijų turto paskirstymo aprašymą ir grafike Nr.1 numatytas ribas) atliekamas kiekvieną darbo dieną.

2. Valdymo įmonė įsipareigoja ne rečiau kaip kartą per 3 metus peržiūrėti investavimo strategiją, o, prireikus, ją pakeisti.
3. Sprendimus dėl fondo investicijų portfelio sudėties priima valdymo įmonės investicinis komitetas, kurio sudėtį nustato valdymo įmonės valdyba savo sprendimu, ir valdymo įmonės generalinio direktoriaus įgalioti veikti fondo vardu asmenys (fondo valdytojai).
4. Priimti sprendimai dėl fondo investicijų portfelio sudėties yra vykdomi remiantis valdymo įmonės patvirtinta „Investicinių sprendimų vertinimo, priėmimo ir vykdymo politika“. Ši politika taip pat reglamentuoja investicijų, į kurias investuojamas fondo turtas, detalaus vertinimo ir investicinių sprendimų priėmimo tvarką.
5. Valdymo įmonė užtikrina, kad „Investicinių sprendimų vertinimo, priėmimo ir vykdymo politika“ ir esminiai jos pakeitimai būtų priinami fondo dalyviams.

6. Priimti investiciniai sprendimai yra vykdomi arba perduodami vykdyti kitam subjektui, veikiant geriausiai fondo dalyvių interesais ir siekiant geriausio rezultato, vadovaujantis Lietuvos teisės aktais ir „Investicinių sprendimų vertinimo, priėmimo ir vykdymo politikos“ nuostatomis.
7. **Fondo lėšos investuojamos tik į:** Pensijų kaupimo įstatyme ir Papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatyme aprašytas finansines priemones, kurios:
 - 7.1 yra įtrauktos į prekybą rinkose, kurios pagal Lietuvos teisės aktų reikalavimus yra laikomos reguliuojamomis ir veikiančiomis Europos Sąjungos valstybėse narėse, ir (arba)
 - 7.2 yra įtrauktos į prekybą Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos valstybėje narėje, kuri nėra Europos Sąjungos valstybė narė, esančioje reguliuojamoje rinkoje, veikiančioje pagal nustatytas taisykles, pripažintoje ir visuomenei prieinamoje, jeigu ši rinka yra nurodyta žemiau¹ (prisijungus naujoms narėms ar išstojus esančioms, taip pat pasikeitus vertybinių popierių rinkų pavadinimams, atitinkamai gali keistis ir Pensijų fondo turto investavimo regionai ir biržos), ir (arba)
 - 7.3 yra tinkamos pagal Pensijų kaupimo įstatymo ir Papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatymo reikalavimus.
8. Pensijų turtas yra investuojamas laikantis Pensijų kaupimo įstatyme ir Papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatyme nurodytų turto diversifikavimo reikalavimų.
9. Priimant sprendimus dėl fondo investicijų portfelio sudėties atsižvelgiama į esamą portfelio rizikingumą, taip pat į priimamų investicinių sprendimų poveikį bendram portfelio rizikingumui.
10. **Rizikos vertinimas, rizikos valdymo principai:**
 - 10.1 Pensijų turto atžvilgiu rizika yra tikimybė, kad pensijų fondo vertė gali sumažėti dėl tam tikrų įvykių. Pensijų turto vertės sumažėjimo riziką, susijusią su vertybinių popierių kainų pokyčiu, taip pat investavimo objektų valiutos kursų pokyčiu, prisiima fondo dalyviai.
 - 10.2 Fondo finansinė rizika valdoma išskaidant (diversifikuojant) investicijų portfelį pagal fondo investavimo strategijoje ir fondo veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatytus diversifikavimo principus. Pensijų fondų turtas gali būti investuotas į išvestines finansines priemones, valdant su investicijomis susijusias rizikas. **Su fondo investicijomis susijusios rizikos ir jų valdymas:**
 - Rinkos svyravimų rizika. Tai yra pagrindinė rizika, tiesiogiai veikianti fondo investicijų portfelio verčių pokyčius. Finansinių priemonių rinkoje galimi kritimai ir kilimai. Apsisaugant nuo staigių rinkos svyravimų siekiama fondo lėšas investuoti ilgesniam laikotarpiui bei investuoti į geras ateities perspektyvas turinčias finansines priemones. Taip pat egzistuoja neigiamų makroekonominių pokyčių, kurie gali turėti įtakos visai finansinių priemonių rinkai, galimybė.
 - Infliacijos rizika. Padidėjus infliacijai, fondo investicinio vieneto perkamoji galia atitinkamai mažėja. Infliacijos svyravimų rizika gali būti valdoma dalį fondo lėšų nukreipiant į išvestines finansines priemones, kurių vertė kinta kartu su infliacijos augimo pokyčiu. Papildomai apsidraudžiant nuo infliacijos rizikos, fondų valdytojai gali pasirinkti investuoti į obligacijas, kurių vertė yra susijusi su infliacijos tempais, arba keisti ilgesnės finansinės trukmės obligacijas į trumpesnės finansinės trukmės obligacijas.
 - Likvidumo rizika. Tai – rizika patirti nuostolius dėl mažo rinkos likvidumo, kurio metu susiduriama su sunkumais laiku ir už norimą kainą parduoti finansines priemones. Siekiant sumažinti ir suvaldyti šią riziką, bus investuojama į tokius perleidžiamuosius vertybinius popierius, kurie yra kotiruojami fondo investavimo strategijoje minimose biržose arba kurių kainą skelbia finansų tarpininkai.
 - Kredito rizika. Tai – rizika patirti nuostolių dėl pablogėjusio emitento finansinės padėties arba ateities perspektyvos. Vertinant šią riziką, atsižvelgiama į emitento finansinę padėtį, įskaitant, bet neapsiribojant jo pateiktomis finansinėmis ataskaitomis, kredito reitingo vertinimais, kita viešai prieinama informacija, tokia kaip įmonės pranešimai, finansų analitikų vertinimai ir kita. Kredito rizika yra valdoma diversifikuojant investicijų portfelį įstatymų numatyta tvarka.
 - Sandorio šalies ir atsiskaitymų rizika. Galimi nuostoliai dėl sandorio šalies nesugebėjimo įvykdyti savo finansinius įsipareigojimus. Siekiant sumažinti sandorio šalies riziką, valdymo įmonė sudaro sandorius su patikimomis ir gerą reputaciją turinčiomis finansų institucijomis, kurių sąrašą nuolat atnaujina. Atsiskaitymo rizika mažinama prekiaujant per reguliuojamas rinkas/prekybos sistemas arba (ir) taikant vienalaikio vertybinių popierių ir lėšų pervedimo (angl. delivery versus payment – DVP) principus.
 - Palūkanų normos rizika. Skolos vertybinių popierių vertė gali padidėti arba sumažėti dėl pasikeitusių palūkanų normų arba jų lūkesčių pasikeitimo ateityje. Valdyma šią riziką, valdymo įmonė gali naudoti išvestines finansines priemones ir keisti vidutinę fondo obligacijų finansinę trukmę.
 - Valiutos kurso pokyčio rizika. Dėl nepalankaus užsienio valiutos kurso pokyčio euro atžvilgiu galima patirti nuostolių, jei fondas investuoja į kitos valiutos skolos vertybinius popierius nei fondo apskaitos valiuta. Siekiant valdyti šią riziką, fondas stengiasi investuoti į eurais denominuotas finansines priemones, arba, jei investuojama į kita valiuta denominuotas finansines priemones, investicijos yra draudžiamos išvestinėmis priemonėmis.
 - Išvestinių finansinių priemonių rizika. Tam tikros išvestinės finansinės priemonės gali padidinti fondo svyravimus. Esant nepalankioms rinkos sąlygoms fondo dalyviai gali gauti minimalią grąžą, neuždirbti pelno arba net patirti nuostolių dėl šių investicijų. Investavimas į šias priemones gali sumažinti galimybę uždirbti ir augant finansų rinkoms. Siekiant sumažinti šią riziką, į išvestines finansines priemones investuojama tik finansinių priemonių draudimo tikslais ir iš anksto įvertinus jų naudą.
 - Politinė ir teisinė rizika. tai – rizika patirti nuostolių investuojant atskirame regione ar valstybėje. Siekiant sumažinti šią riziką, bus investuojama į politiškai labiau stabilias valstybes ir siekiant diversifikuoti fondo investicijų portfelį.
 - 10.3 Vertinant fondų riziką, pasirinktinai gali būti skaičiuojami ir analizuojami šie rizikos parametrai:

¹Nustatomas toks Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos valstybėse narėse esančių VP biržų ir rinkų sąrašas:

1. Australija (Australijos VP birža);
2. Čilė (Santjago VP birža);
3. Islandija (Reikjaviko VP birža);
4. Izraelis (Tel Avivo VP birža);
5. JAV (Arizonos VP birža, Čikagos VP birža, Filadelfijos VP birža, Niujorko VP birža, Amerikos akcijų birža, Čikagos pasirinkimo sandorių birža (angl. Chicago Board of Options Exchange), NASDAQ, Ramiojo vandenyno regionų VP birža);
6. Japonija (Tokijo VP birža, Osakos VP birža, Vankuverio VP birža);
7. Kanada (Albertos VP birža, Toronto VP birža, Monrealio VP birža);
8. Korėja (Korėjos VP birža);
9. Meksika (Meksikos VP birža);
10. Naujoji Zelandija (Naujosios Zelandijos VP birža);
11. Norvegija (Oslo VP birža);
12. Šveicarija (Bazelio VP birža, SIX Swiss Exchange birža, Berne eXchange birža);
13. Turkija (Stambulo VP birža).

- Standartinis nuokrypis – standartinis rizikos rodiklis, rodantis, kaip svyruoja vieneto vertės pokyčiai lyginant su jų vidutiniu pokyčiu;
 - Beta koeficientas – rodiklis, rodantis, kiek pasikeičia pensijų fondo apskaitos vieneto vertė pasikeitus lyginamojo indekso reikšmei;
 - Indekso sekimo paklaida (angl. tracking error) – rodiklis, rodantis, kiek vieneto vertė atitinka (arba seka) lyginamojo indekso reikšmės pokyčius;
 - Šarpo rodiklis (angl. Sharpe ratio) – rodiklis, rodantis grąžos virš nerizikingos investicijos grąžos (angl. risk-free rate) ir standartinio nuokrypio santykį;
 - VaR metodas (angl. Value-at-Risk) – rodiklis, rodantis tikėtiną patirti didžiausią galimą fondo nuostolį tam tikru laikotarpiu su nusistatytu pasitikėjimo lygiu.
11. Priimdama investicinius sprendimus valdymo įmonė siekia vertinti visas rizikas ir veiksnius, galinčius turėti įtakos investicijų vertei ir rezultatams. Atitinkamai valdymo įmonė vertina ir konkrečiai analizuojamai investicijai aktualius ESG veiksnius bei su jais susijusias rizikas. Fondo tikslas nėra tvarios investicijos, kaip tai apibrėžta 2019-11-27 Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2019/2088 dėl su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo finansinių paslaugų sektoriuje, tačiau fondas yra skirtas skatinti aplinkos ar socialinius ypatumus arba kokį nors šių ypatumų derinį. Detalesnė informacija pateikiama ikisutartinės informacijos apie tvarumą atskleidimo dokumente.
 12. Fondo portfelio rizika ir likvidumas periodiškai, bet ne rečiau nei kartą per metus, yra įvertinami ir pristatomi investiciniam komitetui ir (arba) rizikos valdymo komitetui. Fondo rizikos valdymas ir vertinimas turi atitikti vidines valdymo įmonės tvarkas. Esant poreikiui, fondo dalyvis gali kreiptis į valdymo įmonę dėl detalesnės informacijos ir duomenų pateikimo.
 13. Apie esminius investavimo strategijos pakeitimus fondo dalyviai informuojami pensijos kaupimo sutartyje pasirinktu būdu. Esminiu investavimo strategijos pakeitimu laikomas 5 procentinių punktų ir didesnis pokytis rizikingų turto klasių dalies investavimo strategijoje, kuri nurodyta strateginio pensijų turto paskirstymo aprašyme.
 14. Informacija apie neesminius investavimo strategijos pakeitimus teikiama bendrovės interneto svetainėje www.artea.lt.

	Rizikingi aktyvai		Mažiau rizikingi aktyvai					
	Rizikingų turto klasių dalis		Mažiau rizikingų turto klasių dalis					
	Pasaulio rinkų akcijos	Besivystančių valstybių akcijos	Pinigai	Euro zonos vyriausybės obligacijos	Investicinio reitingo eurais denominuotos įmonių obligacijos	Besivystančios Europos obligacijos	Besivystančios Europos įmonių obligacijos	Besivystančių valstybių obligacijos
Turto klasę rodantis indeksas	MSCI World IMI Net Total Return USD Index ¹	MSCI Emerging Markets ex China Net Total Return USD Index ²	European Central Bank ESTR OIS Index ³	Bloomberg Barclays Series-E Euro Govt Bond Index ⁴	Bloomberg Barclays EuroAgg Corporate TR Index ⁴	Bloomberg Pan Euro EM: Europe Total Return Index Unhedged EUR ⁵	Bloomberg Pan-European High Yield (Euro) TR ⁶	Bloomberg EM USD Aggregate: Sovereign Total Return Index Hedged EUR ⁷
Lyginamojo indekso santrumpa	M1WOIM Index ¹	M1CXBRV Index ²	OISESTR Index ³	BERPG3 Index BERPG2 Index BERPG1 Index ⁴	LEC5TREU Index LEC3TREU Index LEC1TREU Index ⁴	I04339EU Index ⁵	I02501EU Index ⁶	H12875EU ⁷ Index
Metai	Strateginis pensijų turto paskirstymas nurodant pasirinktų turto klasių neutralią dalį, proc.⁸							
2019	89,00%	8,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2020	89,00%	8,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2021	89,00%	8,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2022	89,00%	8,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2023	89,00%	8,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Nuo 2023-11-30	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2024	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2025	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2026	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2027	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2028	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2029	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2030	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2031	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2032	85,00%	12,00%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2033	80,52%	11,37%	3,00%	1,02%	1,02%	1,02%	1,02%	1,02%
2034	76,03%	10,73%	3,00%	2,05%	2,05%	2,05%	2,05%	2,05%
2035	71,55%	10,10%	3,00%	3,07%	3,07%	3,07%	3,07%	3,07%
2036	67,06%	9,47%	3,00%	4,09%	4,09%	4,09%	4,09%	4,09%
2037	62,58%	8,83%	3,00%	5,12%	5,12%	5,12%	5,12%	5,12%
2038	58,09%	8,20%	3,00%	6,14%	6,14%	6,14%	6,14%	6,14%
2039	53,61%	7,57%	3,00%	7,16%	7,16%	7,16%	7,16%	7,16%

2040	49,12%	6,94%	3,00%	8,19%	8,19%	8,19%	8,19%	8,19%
2041	44,64%	6,30%	3,00%	9,21%	9,21%	9,21%	9,21%	9,21%
2042	40,15%	5,67%	3,00%	10,39%	10,39%	10,39%	10,00%	10,00%
2043	35,67%	5,04%	3,00%	12,10%	12,10%	12,10%	10,00%	10,00%
2044	31,19%	4,40%	3,00%	13,80%	13,80%	13,80%	10,00%	10,00%
2045	26,70%	3,77%	3,00%	15,51%	15,51%	15,51%	10,00%	10,00%
2046	22,22%	3,14%	3,00%	17,22%	17,22%	17,22%	10,00%	10,00%
2047	17,73%	2,50%	3,00%	18,92%	18,92%	18,92%	10,00%	10,00%
2048	13,25%	1,87%	3,00%	20,63%	20,63%	20,63%	10,00%	10,00%
2049	8,76%	1,24%	3,00%	22,33%	22,33%	22,33%	10,00%	10,00%
2050	8,76%	1,24%	3,00%	22,33%	22,33%	22,33%	10,00%	10,00%
2051	8,76%	1,24%	3,00%	22,33%	22,33%	22,33%	10,00%	10,00%
2052	8,76%	1,24%	3,00%	22,33%	22,33%	22,33%	10,00%	10,00%
2053	8,76%	1,24%	3,00%	22,33%	22,33%	22,33%	10,00%	10,00%

¹ perskaičiuotas į EUR. M1WOIM indeksas taikomas nuo 2023-11-30. Nuo 2019-01-02 iki 2023-11-30 vietoje šio buvo taikomas lyginamasis indeksas MSCI ACWI IMI Net Total Return USD Index (MIMJAWON Index).

² perskaičiuotas į EUR. M1CXBRV indeksas taikomas nuo 2023-11-30. Nuo 2019-01-02 iki 2023-11-30 vietoje šio buvo taikomas lyginamasis indeksas MSCI Emerging Markets Net Total Return USD Index (M1EF Index).

³ OISESTR indeksas taikomas nuo 2021-03-01. Nuo 2019-01-02 iki 2021-03-01 vietoje šio buvo taikomas lyginamasis indeksas EONIA Total Return Index (DBDCONIA Index).

⁴ nuo 2032 m. pradžios iki 2038 m. pabaigos naudojami „BERPG3 Index“ ir „LEC5TREU Index“, nuo 2039 m. pradžios iki 2044 m. pabaigos naudojami „BERPG2 Index“ ir „LEC3TREU Index“, nuo 2045 m. pradžios naudojami „BERPG1 Index“ ir „LEC1TREU Index“.

⁵ I04339EU indeksas taikomas nuo 2023-11-30. Nuo 2019-01-02 iki 2023-11-30 vietoje šio buvo taikomas lyginamasis indeksas JP Morgan Euro Emerging Markets Bond Index (EMBI) Global Diversified Europe (JPEFEUR Index).

⁶ I02501EU indeksas taikomas nuo 2022-03-22. Nuo 2019-01-02 iki 2022-03-22 vietoje šio buvo taikomas lyginamasis indeksas J.P. Morgan Corporate Emerging Markets Bond Index (CEMBI) Broad Europe Index (JCBBEURO Index), apdraudžiant Bloomberg USDEUR 6 Month Hedging Cost Index (FXHCUE6M Index).

⁷ H12875EU indeksas taikomas nuo 2023-11-30. Nuo 2019-01-02 iki 2023-11-30 vietoje šio buvo taikomas lyginamasis indeksas J.P. Morgan Emerging Markets Bond Index (EMBI) Global Hedged Euro (JPEIGHEU Index).

⁸ procentinė dalis nurodyta atitinkamų metų pradžiai.